Staten-Generaal **1/2**

Vergaderjaar 2014–2015

22 718 **OVSE-Assemblee**

T/ Nr. 32

VERSLAG VAN DE 23STE JAARLIJKSE ZITTING 2014

Vastgesteld 12 januari 2015

Inleiding

Van 28 juni tot en met 2 juli 2014 heeft de Parlementaire Assemblee van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) voor de drieëntwintigste keer
haar jaarvergadering gehouden, ditmaal in Bakoe, Azerbeidzjan. Delegaties uit 53 van de 57 parlementen van de OVSE-landen, in het totaal zo'n 300 volksvertegenwoordigers, debatteerden met elkaar over het thema: «Helsinki +40: Towards Human Security for all». Die debatten werden bijgewoond door vertegenwoordigers uit de 5 landen – Afghanistan, Algerije, Israël, Marokko en Tunesië – waarmee de OVSE samenwerkingsakkoorden heeft gesloten, medewerkers van de permanente vertegenwoordigingen van de OVSE in Azerbeidzjan, Duitsland, Malta en Oostenrijk en afgevaardigden van de Parlementaire Assemblee van de Raad van Europa en van de Verenigde Naties. De Nederlandse delegatie, geleid door het lid van de Eerste Kamer, Franken, bestond voorts uit de senatoren Van Kappen en Schrijver en uit de leden van de Tweede Kamer, Berckmoes-Duindam en De Caluwé.
De crisis in en rond Oekraïne en de rol van de (Parlementaire Assemblee van de) OVSE vormden tijdens deze jaarvergadering de belangrijkste thema's van de besprekingen.
Aan het slot van de jaarvergadering heeft de Assemblee de zgn. Baku-Declaration, voorzien van 17 afzonderlijke resoluties, aanvaard[1].
Tijdens haar verblijf is de delegatie op voortreffelijke wijze ondersteund door de plv. ambassadeur in Bakoe, mevr. Ö. Canel die de delegatie op 29 juni tijdens een werklunch veel informatie heeft verschaft over de geopolitieke ontwikkelingen in en rond de Kaukasus en over de bilaterale betrekkingen tussen Azerbeidzjan en Nederland.

Vergadering Standing Committee

Zoals gebruikelijk vergaderde ook dit keer het Standing Committee voorafgaande aan de officiële opening van de plenaire zitting en behan-

[1] De Baku Declaration en de bijbehorende resoluties zijn te vinden op: http://www.oscepa.org/meetings/annual-sessions.

kst-22718-32
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2015

delde het de jaarrapporten van de president van de Assemblee, de heer Krivokapic, van de secretaris-generaal van de Assemblee, de heer Spencer, en van de penningmeester, de heer Battelli.
De meeste tijd en aandacht ging evenwel uit naar de toewijzing van de onderwerpen die in de weken voorafgaande aan deze jaarvergadering door de nationale delegaties ter behandeling waren voorgesteld. Door het Standing Committee mogen maximaal 15 van deze zgn. supplementary items (voorzien van ontwerpresoluties) ter behandeling naar de commissies of de plenaire vergadering worden doorgezonden. Ten aanzien van één van deze, door de Amerikaanse senator Cardin opgebrachte onderwerpen, gepresenteerd onder de titel: «Clear, gross and uncorrected viloations of the Helsinki Principles by the Russian Federation» was door het bureau van de commissie voorgesteld de behandeling door te verwijzen naar de plenaire vergadering.
In deze resolutie worden o.a. de annexatie van de Krim door de Russische Federatie en de door dat land gesteunde, militaire interventie in Oekraïne veroordeeld als een schending van de beginselen van de Slotakte van Helsinki en worden beide landen opgeroepen zich te houden aan de OVSE-normen ten aanzien van mensenrechten, democratie en rechtsstaat. De Russische delegatie tekende tegen behandeling van dit voorstel bezwaar aan omdat de bijbehorende resolutie blijk zou geven van het meten met twee maten en van het selectief gebruik van de Helsinki Principles: de NAVO was destijds immers zonder voorafgaande toestemming van de internationale gemeenschap een luchtoorlog tegen Kosovo begonnen, een actie die destijds door o.a. Rusland sterk was veroordeeld, evenals de invasie van de VS in Irak een decennium geleden. Nu er bovendien een vreedzame oplossing in het verschiet ligt, zou de resolutie op een verkeerd moment komen. Van Nederlandse kant is door de heer **Van Kappen** opgemerkt dat de Parlementaire Assemblee van de OVSE bij uitstek het gremium is waar de gebeurtenissen in Oekraïne, die tot de ernstigste behoren sedert het einde van de Sovjet Unie, besproken behoren te worden. De Assemblee zou een grote fout maken indien zij zou besluiten dit onderwerp niet te behandelen. Met 5 stemmen tegen en 34 voor besloot de commissie het door senator Cardin opgebrachte onderwerp op de agenda van de plenaire Assemblee te zetten. Het overige overleg in het Standing Committee over de toedeling van de onderwerpen aan commissies en plenaire vergadering leidde tot de volgende uitkomsten:

Commissie I: Political Affairs and Security
1. The development of mediation capacity – hr. Koskinen, Finland
2. Regional co-operation in South East Europe – hr. Battelli, Slovenië;
3. The fight against terrorism – hr. Kovalev, Russische Federatie;
4. The OSCE's further engagement with Afghanistan – hr. Onen, Turkije.

Commissie II: Economic Affairs, Science, Technology and Environment
5. Protection of cultural property in the OSCE area – hr. Guliyev, Azerbeidzjan;
6. Protection and promotion of socio-economic rights in the OSCE area – hr. Guminsky, Belarus;
7. The OSCE at 40 years- a region of trust and mutually beneficial co-existence – mevr. Barnett, Duitsland;
8. Food security, limited water resources and stability in the OSCE area – hr. Aebi, Zwitserland.

Commissie III: Democracy, Human Rights and Humanitarian Questions

9. Comprehensive immigration reform – mevr. De Pietro, Italië;
10. Prevention and prosecution of child sex trafficking – hr. Smith, Verenigde Staten van Amerika;
11. The situation of refugees in the OSCE area – mevr. Santos, Portugal;
12. Combatting torture – mevr. Egerszegi-Obrist, Zwitserland
13. Democratic control of the public and private security sectors – hr. Battelli, Slovenië.

Plenair

14. Clear, gross and uncorrected violations of Helsinki Principles by the Russian Federation – hr. Cardin, Verenigde Staten van Amerika

De plenaire vergadering

Op zaterdag 28 juni vond de officiële opening van de jaarvergadering plaats met toespraken van de President van Azerbeidzjan, de heer Aliyev, de President van het parlement van Azerbeidzjan, de heer Asadov, de Voorzitter van de Zwitserse Confederatie, tevens voorzitter van de OVSE, de heer Burkhalter en de Voorzitter van de Assemblee van de Assemblee, de heer Krivokapic. President Aliyev wees op het voortgaande conflict inzake Nagorno Karabach en stelde dat een oplossing ervan alleen mogelijk is indien beide partijen zich houden aan de afspraken die, mede door toedoen van internationale organen zoals de OVSE, zijn gemaakt. In eigen land zal de politieke agenda vooral een hervormingsagenda zijn die overigens ook alleen succesvol kan worden afgewerkt indien op internationaal niveau zal worden samengewerkt. Parlementsvoorzitter Asadov wees eveneens op het belang van goed functionerende internationale en interparlementaire organisaties, zoals de OVSE en zijn Assemblee voor het oplossen van regionale conflicten. De heer Burkhalter prees in zijn speech de rol van de Assemblee in het bevorderen van een kritische dialoog omdat zij daarmee de OVSE helpt in het voeren van zijn strijd voor vrijheid, veiligheid en samenwerking.
Assembleevoorzitter Krivokapic stelde vast dat de OVSE een kruispunt heeft bereikt waarop zij zich moet realiseren dat veiligheid en samenwerking onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden. Voor de OVSE betekent dat in concreto dat zij de taak heeft de vrede in Oekraïne te herstellen. Voor de aanwezige leden van de Assemblee betekent dat dat grote tegenstellingen en meningsverschillen overbrugd zullen moeten worden en dat wederzijds begrip gezocht zal moeten worden.
In het tweede gedeelte van de openingsvergadering luisterden de afgevaardigden naar de Voorzitter van de Russische Staatsdoema, de heer Naryshkin en naar de Ondervoorzitter van de Verkhovna Rada, het parlement van Oekraïne, de heer Koshulynskyi.
De heer Naryshkin waarschuwde in zijn inleiding voor confrontaties die kunnen worden veroorzaakt indien Rusland eenzijdig alle schuld op zich krijgt voor de gebeurtenissen die zich in Oekraïne voordoen. In enkele van de geagendeerde ontwerpresoluties, zoals die van de Amerikaanse senator Cardin, is daar van sprake. Dergelijke confrontaties worden ook opgeroepen door het onverantwoordelijke besluit van de Parlementaire Assemblee van de Raad van Europa van juni jl. om aan de Russische delegatie het stemrecht voor de duur van een half jaar te ontnemen. Ook moet men ervoor waken de Slotakte van Helsinki selectief en voor eigen profijt te gebruiken. Naast het beginsel van de onschendbaarheid van landsgrenzen kent dat document andere, niet minder belangrijke beginselen, zoals het geven van prioriteit aan het op vreedzame wijze oplossen van conflicten en het recht van mensen om zelf over hun toekomst te beslissen, zoals dat ook is neergelegd in het Handvest van de Verenigde Naties. Het verdrijven van de wettig gekozen Oekraïense

president en het optreden van ultrarechtse betogers – in de Oekraïense media betiteld als vreedzame demonstraties en anti-terroristische operaties – zou in geen enkel ander Europees land straffeloos zijn en worden getolereerd. Intussen zijn duizenden mensen gevlucht naar het Oosten van Oekraïne en zijn de humanitaire gevolgen van de crisis daar zeer ernstig. De crisis in de Oekraïne noemde hij een testcase voor de idealen van de OVSE; alle 10 beginselen van de Slotakte van Helsinki zijn voor alle leden van de OVSE even belangrijk. Ook daarom stelt de Russische delegatie voor om een Internationale Contact Groep voor de situatie in Oekraïne op te richten.

Ondervoorzitter van de Verkhova Rada, de heer Koshulynskyi wees op erop dat de bescherming van de mensenrechten in de Krim ernstig gevaar loopt sedert de annexatie door Rusland; in het bijzonder de Tartaren in de regio zijn het slachtoffer van ernstige inperkingen van hun politieke, culturele en taalvrijheden. Hij hekelde de felle en agressieve berichtgeving door met name de Russische media die ertoe leidt dat een groeiend aantal Russen zich steeds feller tegen Oekraïne keert waardoor het steeds moeilijker wordt tot een de-escalatie van de situatie te komen. Oekralne is en blijft een warm voorstander van een staakt-het-vuren. De heer Koshulynskyi zei het belang van de Bijzondere Monitorings Missie van de OVSE, die een aanvullende rol heeft toebedacht gekregen in het vredesplan van President Poroshenko, te willen onderstrepen. Ter afsluiting wees hij erop dat de mensheid in het recente verleden een hoge prijs heeft betaald voor het niet tijdig stoppen van de agressor. Nu kunnen de lidstaten van de OVSE hun solidariteit en verantwoordelijkheid nog tonen voor vrede, welvaart en stabiliteit in Europa.

Tijdens het plenaire debat over de eerder genoemde resolutie van de Amerikaanse senator Cardin heeft de heer **Franken** opgemerkt dat de Nederlandse delegatie zich volledig bewust is van de complexe en fragiele situatie in Oekraïne. De delegatie concentreert zich liever op de toekomst dan dat zij een oordeel uitspreekt over daden en gebeurtenissen in het verleden. Zij richt zich op de totstandkoming van een redelijke oplossing die verlies van menslevens en schade aan alle betrokken kanten voorkomt. Een structurele dialoog zal een grotere bijdrage leveren aan zo'n oplossing dan welke veroordeling of welk vonnis ook, zo meent de delegatie. Zij wijst daarbij op het op vreedzame wijze oplossen van conflicten als één van de beginselen van zowel de Slotakte van Helsinki als het Handvest van de VN.
Op basis van die overtuiging spreekt de delegatie haar ondubbelzinnige steun uit voor de soevereiniteit, de politieke onafhankelijkheid, de eenheid en de territoriale onafhankelijkheid van Oekraïne zoals die zijn neergelegd in de Grondwet van het land en worden bevestigd door haar internationaal erkende grenzen. De Nederlandse delegatie wil de OVSE en haar vertegenwoordigers aanmoedigen om alle juridische en praktische mogelijkheden te gebruiken om op de crisis te reageren en zij doet een beroep op alle lidstaten van de OVSE om middelen beschikbaar te stellen en politieke steun te geven om dit doel te bereiken. In praktische termen betekent dat, dat de OVSE met zijn Parlementaire Assemblee als platform een internationale mediation-groep, bestaande uit ervaren mediators zou moeten instellen, die leiding geeft aan een werkelijke dialoog tussen vertegenwoordigers van betrokken partijen. In die zin sluit dit voorstel, dat tot een daadwerkelijke beëindiging van de politieke crisis kan leiden goed aan bij voorstellen van Duitsland, Oekraïne en Rusland, zo besloot de heer Franken.

Op dinsdag 1 juli werd de door senator Cardin ingediende resolutie, waarin o.a. een veroordeling wordt uitgesproken aan het adres van de Russische Federatie wegens de openlijke en flagrante schendingen van de

Helsinki-beginselen ten aanzien van Oekraïne met 90 stemmen voor, 27 onthoudingen en 30 stemmen tegen aanvaard. Daarmee zou deze resolutie onderdeel gaan uitmaken van de «Baku Declaration».

General Committee on Political Affairs and Security

In een tweetal bijeenkomsten van commissie I is een door de Finse afgevaardigde, mevr. Pia Kauma gepresenteerd rapport en een daarbij behorende ontwerpresolutie over democratische controle op de strijdkrachten in relatie tot het Wenen Document aan de orde gekomen. In dit laatste document zijn bindende afspraken tussen de OVSE-lidstaten opgenomen op het terrein van de uitwisseling van informatie over hun militaire organisatie, troepensterkte en belangrijkste wapen- en materieelsystemen. Zoals mevr. Kauma toelichtte, is de fundamentele basis voor democratische controle van een land over zijn strijdkrachten gelegen in een sterke en effectieve parlementaire controle die is verankerd in de Grondwet, de wet en in het beginsel van «accountability». Mevrouw Kauma hield een stevig pleidooi voor het aanpassen van het Wenen Document – voor het laatst gemoderniseerd in 1999 – aan de gewijzigde omstandigheden en praktijken o.a. ten aanzien van de inzet van niet rechtstreeks onder het nationale gezag opererende gevechtseenheden, grenscontrole-eenheden en paramilitaire eenheden. Zij verwees naar de Instanbul Declaration van 2013 waarin de noodzaak van die modernisering reeds was vermeld. Aan het debat over het rapport van mevr. Kauma heeft de heer **Franken** deelgenomen. Hij wees op de noodzaak aandacht te geven aan de gevaren van oorlogvoering en terrorisme via het internet en internetcriminaliteit. Die gevaren vragen om een gecoördineerde beleidsaanpak voor de veiligheid van het internet waarbij enerzijds de meest «sophisticated» technieken worden ingezet om activiteiten die onze democratische samenleving bedreigen op te sporen. Daarbij dient ertegen te worden gewaakt dat de inlichtingendiensten verworden tot een staat in de staat. Anderzijds moet dat beleid waarborgen bevatten voor de vrijheid en de individuele rechten van de burger die in een vrije wereld wil leven. De democratische regeringen hebben tot taak het wankele evenwicht te bewaren tussen het beschermen van de veiligheid en het respecteren van de vrijheid van de bevolking. In de afgelopen jaren hebben zich – zie de Snowden-affaire – incidenten voorgedaan waarbij de proportionaliteit van de door regeringen genomen maatregelen werd gemist. De proportionaliteit vormt echter een wezenlijk element in het gedrag van overheden in een vrije wereld, zo besloot de heer Franken.
Op de door mevrouw Kauma ingediende ontwerpresolutie waren 37 amendementen ingediend. Eén daarvan bevatte de oproep «for the creation, on the platform of the OSCE Parliamentary Assembly, of an interparliamentary liason group on Ukraine in order to de-escalate the situation on the ground and to support the country out of the crisis». Dit amendement werd, o.a. met steun van de delegatie van de Russische Federatie, aanvaard.

General Committee on Economic Affairs, Science, Technology and Environment

Het debat in de tweede commissie, waaraan mevr. **Berckmoes-Duindam** heeft deelgenomen, stond in het teken van een door de Britse afgevaardigde Roger Williams ingezonden rapport en conceptresolutie over de urgentie van het bereiken van overeenstemming over een mondiale aanpak van de gevolgen van de klimaatverandering. Tijdens de laatste United Nations Climate Change Conference (COP 19) in november 2013 werden helaas geen concrete afspraken gemaakt over het terugdringen van de CO2-uistoot en over de financiële steun aan landen die het zwaarst worden getroffen door de gevolgen van de klimaatveranderingen.

Op tal van terreinen is, zo stellen rapport en ontwerpresolutie, het uitstellen of geheel achterwege laten van maatregelen geen optie meer. De volgende klimaattop, die in december 2014 in Peru zal worden gehouden moet concrete resultaten opleveren. Dat geldt niet alleen de CO2-emissiereductie, maar ook de toepassing van duurzame vormen van energie, duurzame vormen van landbouwproductie en veeteelt, duurzaam watergebruik en waterbeheer. Overheden moeten er voor waken de huidige economische situatie te gebruiken als argument om te bezuinigen op investeringen in de duurzame toekomst. De ontwerpresolutie wijst erop dat migratie steeds vaker een gevolg is van grote economische verschillen tussen landen en regio's in de wereld en van milieurampen die zich in sommige delen van de wereld aandienen. Migratie kan tegelijkertijd, mits gebaseerd op goed beleid, voor zowel migranten als de ontvangende landen, een instrument zijn naar een hoger levenspeil en duurzame economische groei. Na aanvaarding van 27 amendementen aanvaardde de commissie de resolutie unaniem.

General Committee on Democracy, Human Rights and Humanitarian Questions

Een door de Servische afgevaardigde, mevr. Gordona Comic gepresenteerd rapport en een daarop gebaseerde ontwerpresolutie vormden onderwerp van debat in de derde commissie. Tijdens dat debat, waaraan de leden **De Caluwé** en **Van Kappen** deelnamen, werd namens verscheidene delegaties zorg uitgesproken over tendensen van groeiend nationalisme en antisemitisme, toenemende xenofobie, discriminatie en uitingen van haat jegens migranten. De achterstelling van en het geweld tegen vrouwen in de landen van de OVSE is nog steeds een ernstige tekortkoming. Diverse sprekers riepen de lidstaten van de OVSE op om zich met inzet en overtuiging te houden aan de afspraken inzake het beschermen en handhaven van de mensenrechten en de fundamentele vrijheden zoals die al in 1975 werden neergelegd in de Human Dimension Commitments van de Slotakte van Helsinki. Dat in sommige OVE-landen mensenrechtenactivisten in hun activiteiten worden belemmerd of zelfs worden vervolgd kan geen enkele rechtvaardiging vinden. Tijdens het debat werd ook aandacht besteed aan het feit dat er in een aantal OVSE-landen nog steeds politieke gevangenen zijn. De ontwerpresolutie besloot met een herhaalde oproep aan de regering van Azerbeidzjan om nu snel mee te werken aan de opening van een OVSE-kantoor in Bakoe.

Verkiezing President van de Assemblee

Het voorzitterschap van de Parlementaire Assemblee van de OVSE kent een reglementaire zittingsperiode van een jaar met de mogelijkheid deze met nog een jaar te verlengen. De zittende voorzitter, de Montenegrijnse parlementsvoorzitter Ranko Krivokapic, had de wens kenbaar gemaakt aan zijn voorzitterschap een jaar toe te voegen. Eén van de vice-voorzitters van de assemblee, de Fin Ilka Kanerva, had zich evenwel ook kandidaat gesteld voor deze functie en werd op de laatste dag van de conferentie door de Assemblee tot voorzitter gekozen.

De van de delegatie,
Franken

De griffier van de delegatie,
Nieuwenhuizen